

FİNANSAL FAİR PLAY ÇERÇEVESİNDE TÜRK FUTBOL TAKIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Assessing Turkish Football teams within the Financial Fair Play framework

Öğr. Gör. Mehmet Ali HOROZOĞLU

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Mülkiyeti Koruma ve Güvenlik Bölümü, Karaman, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-8676-7274

Cite As: Horozoğlu, M.A. (2021). "Finansal Fair Play Çerçevesinde Türk Futbol Takımlarının Değerlendirilmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(51): 2611-2616

ÖZET

Endüstri haline gelen spor dünyasının en önemli branşlarından biri olan futbol, günümüzde en yüksek ücretlerin konuşulduğu spor dalıdır. Buradan hareket ile futbolun finansal boyutunun gün geçtikçe önemi artmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türk futbol takımlarının finansal fair play penceresinden değerlendirmek ve bu doğrultuda finansal fair play kavramının futbol takımlarına olan etkilerini saptamaktır. Çalışmanın sonuçlarının gelecek çalışmalara temel oluşturması hedeflenmiş ve araştırma yöntemleri arasında derleme yöntemi seçilerek teorik çözümlene tekniği kullanılmıştır. Çözümlene tekniğine destek vermesi adına çeşitli platformlarda yayınlanan ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalar ile kulüplerin resmi kaynaklarından yararlanılmıştır. Finansal fair play Avrupa futbolunun mevcut ekonomik durumunun düzeltilmesi ve borçlardan uzak bir biçimde iyileştirilmesi amacı ile 2010 yılında UEFA tarafından kabul edilen bir kuraldır. Bu doğrultuda finansal fair play günümüzde tüm dünyada tanınan ve önem verilen bir kural olması sebebi ile çalışmamızın genel çerçevesini oluşturmaktadır. Çalışmada incelenen literatür sonuçları gösteriyor ki Türk futbol takımları finansal fair play kuralı kabul edildikten sonra ekonomik özgürlükleri kısıtlanmış ve alışlagelmiş olan borçlar ile transfer dönemleri yerini planlı, sistemli ve borçlardan uzak bir ekonomik düzen yönetimine bırakırken bu düzenlemeye uyum sağlayamayan süper lig kulüpleri UEFA tarafından men cezaları ve idari para cezalarına maruz bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Fair Play, Futbol, Türkiye Süper Ligi

ABSTRACT

Football, one of the most important branches of the sports world, which has become an industry, is the sports branch where the highest wages are spoken today. From this point of view, the importance of the financial dimension of football is increasing day by day. The aim of this study is to evaluate Turkish football teams from the perspective of financial fair play and to determine the effects of the concept of financial fair play on football teams in this direction. The results of the study were aimed to form a basis for future studies and the theoretical analysis technique was used by choosing the compilation method among the research methods. In order to support the analysis technique, national and international scientific studies published on various platforms and official sources of clubs were used. Financial fair play is a rule adopted by UEFA in 2010 with the aim of improving the current economic situation of European football and improving it away from debts. In this direction, the concept of Financial Fair Play constitutes the general framework of our work, since financial fair play is a rule that is recognized and given importance all over the world today. The results of the literature examined in the study show that after the adoption of the financial fair play rule, Turkish football teams' economic freedoms were restricted and the usual debts and transfer periods were replaced by a planned, systematic and debt-free economic order management, while the super league clubs that could not comply with this regulation were banned and banned by UEFA. subjected to administrative fines.

Keywords: Financial Fair Play, Football, Turkish Super League

1. GİRİŞ

Avrupa futbolu için bir başarı hikayesi olan finansal fair play kavramı futbol camiası açısından önemli bir konuma sahiptir. Akademik araştırmalarda son zamanlarda finansal fair play konusunu çalışan bilim insanları bu kuralın futbol takımlarını etkili ve olumlu bir ekonomik düzene soktuğunu belirtmektedir. Finansal Fair Play 2009 yılında UEFA icra komitesi tarafından oybirliği ile onaylanan ve 2010 yılında son düzenlemeleri yapıp ilk seti tanıtılan futbol ekonomisindeki rekabeti dengelemek ve futbol kulüplerinin ekonomik durumlarına düzene sokmak amacı ile UEFA tarafından temel ekonomik gereksinmelerin düzenlenmesi için sunulan kuraldır (Donuk, 2019).

Finansal fair play çerçevesinde kulüpler tüm harcamalarını raporlaması ve bu raporlar neticesinde herhangi bir sporcuya veya vergi dairesine borcunun olmadığını ibraz etmesi gerekmektedir. Bu raporlarda herhangi bir borç olması durumunda kulüpler Avrupa futbol organizasyonlarından men edilerek ekonomik durumlarını düzeltmeleri istenmektedir.

Finansal fair play kuralı ile UEFA takımların ekonomik ve finansal durumlarını iyileştirmeyi amaçlarken, takımları kendi ürettikleri hizmetlerden ekonomik gelir elde etmelerine teşvik etmektedir. Bu bağlamda buradan üretilen finansal gelirlerin kontrolünü UEFA kendi sistemi içerisinde bulunan Kulüp Mali Kontrol

Paneli aracılığı ile kontrol etmekte ve herhangi bir usulsüzlük durumunda bu usulsüzlükleri kulüplerin finansal raporlarına işlemektedir (Lang, 2013).

Finansal fair play kavramı futbol endüstrisinin gelişmesini amaçlayan ve futbolda belirli ekonomik kriterlerin oluşmasını sağlayan bir konu olması münasebeti ile çalışmamızın genel hatlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda uluslararası literatürde sıkça çalışılan bir konu olan finansal fair play kavramı, ulusal literatürde üzerinde çok fazla durulmayan konular arasında yer almaktadır. Bu durumdan yola çıkarak yapılan bu araştırmada, futbol kulüpleri için büyük önem arz eden bu kavramın öneminin farkına varılması amaçlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkiye’de Futbol

Türkiye’de futbol kavramı ilk olarak 19. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti döneminde ilk olarak Selanik’te başlayan futbol serüveni zamanla Bornova çayırlarına kadar uzanmış ve buradan Türkiye’nin dört bir tarafına yayılmıştır. Türkiye’de ilk futbol kulübü İngilizler tarafından İzmir’de kurulmuştur. Daha sonra ise İstanbul’da etkinliğini arttıran futbol furyası kısa süre içerisinde Kadıköy ve Moda çayırlarını etkisi altına alması ile birlikte İstanbul’un ilgisini çekmeye başlamış ve kentin futbol etrafında kenetlenmesini sağlamıştır.

Türkiye resmi maç tarihçesine baktığımız zaman, Türkiye’de ilk futbol karşılaşması 1987 yılında İstanbul karması ile İzmir karması arasında oynanmıştır. Türkiye’de ilk futbol kulübü ise Fuad Hüsnü Bey ve Reşat Danyal Bey tarafından dönemin kolluk kuvvetlerinden kaçabilmek adına İngilizce isim ile kurulan ‘‘Black Stocking’’ olmuştur. Kurulan Black Stocking takımının Rumlar ile karşılaştığı ilk resmi maçı ise 1901 yılında günümüzde Fenerbahçe Spor Kulübü’nün kullanmakta olduğu Papazın Çayırı’nda oynanan mücadele tarihte bir Türk takımının oynadığı ilk futbol karşılaşması olarak kayıtlara geçmiştir.

Genel çerçevede İstanbul’da yaşamlarını sürdüren İngiliz vatandaşlar Futbol ’un Türkiye’de gelişmesine ön ayak olmuşlardır. Ardından Rum Vatandaşların katılımı ile futbol sevgisi geniş bir yere sahip olmuş bu sevgi ışığında arka arkaya birçok futbol kulübü kurulmuştur. Bu bağlamda İngiliz ve Rum vatandaşların ortak kurduğu Kadıköy Futbol Kulübü İstanbul’un ilk futbol kulübüdür. Türkiye’de ilk futbol ligi ise 1903 yılında İstanbul Futbol Ligi adı altında kurulmuş ve Türkiye coğrafyasında futbolun yaygınlaşacağına ilk işareti vermiştir. Günümüz takımlarının temelini bakıldığında ise ilk olarak 1905 yılında Ali Sami Yen ve arkadaşları tarafından kurulan Galatasaray Futbol Kulübü karşımıza çıkarken Ali Sami Yen’in başlatmış olduğu bu önderlik diğer kulüplerin kurulmasına ön ayak olmuştur. Galatasaray’ın 1907-1908 sezonunda kazandığı şampiyonluk, diğer takımları ateşlemiş ve Fenerbahçe ile Beşiktaş Futbol kulüpleri kurulmuştur.

Türkiye’nin futbol tarihçesine baktıktan sonra günümüzde Türkiye’de Futbol penceresini inceleyecek olduğumuzda; Türkiye’de futbol çeşitli organizasyonlar ile resmi müsabakalara katılan futbol takımlarının mücadele ettiği ve peşlerinden milyonları sürükleyen taraftar grubuna sahip olan takımlar göze çarpmaktadır. Türkiye’de futbol liglerine bakıldığında Süper Lig, TFF 1. Lig, TFF 2. Lig, TFF 3. Lig, U21 Ligi, Bölgesel Amatör Lig, Kadın Ligleri, Amatörler, Gelişim Ligleri, Futbol Altyapı Gelişim Ligleri, Plaj Futbolu Ligi, Futsal Ligi, Nike Halı Saha Ligi, Engelli Futbolu diye çeşitli grup ve seviyeler ekseninde oluşmaktadır. Çalışmamızın kapsamını oluşturan Süper Lig, Türkiye’de en çok ilgi gören ve ekonomik anlamda yüksek seviyelerde girdi ve çıktılarının olduğu bir lig olarak karşımıza çıkmaktadır (www.tff.org).

2.2. Türkiye’de Futbol Kulüplerinin Finansal Yapısı

Global çerçevede sporsever her üç kişiden birinin sporsever kimliğinin yanında bir takımın taraftarı olduğu göz önünde bulundurulursa, futbolun hitap ettiği pazarın büyüklüğüne dair tahminde bulunmak çok daha kolay hale gelmektedir. Günümüzde bir spor branşından ziyade eğlence faktörü ve ayırt edici bir kimlik olarak yer edinen futbolun bu yönü, pazar sınırlarının kıtalar arası etkinliğinin artmasına ve finansal hacminin yüksek seviyelere çıkmasına doğrudan etki etmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’deki futbol kulüplerinin ekonomik yapısını incelediğimizde önümüze çıkan dinamik tablonun oluşumunda birçok faktörün olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu faktörlere bakıldığında ise ilk sıralarda genç nüfusun varlığı, futbol kulüplerine karşı hissedilen aidiyet duygusu, taraftarlık hissiyatına yüklenen kimliksel öğeler, rekabet içgüdüleri, popüler futbol kültürü anlayışı ve özellikle son 20 yıldır iletişim teknolojilerindeki yeni eğilimleri deneyimleme isteği bulunuyor.

Yaşanılan her dönemde milletlerin popülaritesi en yüksek olana ilgi alanlarından biri olan futbol, kendi bünyesindeki ekonomik parametreleri ve arz/talep ilişkileriyle 2 milyar TL’den fazla bir parasal hacime

sahiptir. Türk futbol ekonomisi yapısını incelediğimizde ise en büyük payın, ülke 'de dört büyükler olarak adlandırılan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor kulüplerine ait olduğu ortaya çıkmaktadır. Süper Lig'de boy gösteren diğer takımların ticari gelirlerine, maç günü gelir oranlarına ve naklen yayın gelir oranlarına bakıldığında ise hem sportif hem de ekonomik açıdan futbol pazarının dört büyüklerin hakimiyeti altında olduğu görülmektedir.

Türkiye'de futbol kulüplerinin finansal yapılarını inceleyecek olduğumuzda kulüplerini çeşitli gelir kalemleri ortaya çıkmaktadır. Bu gelir kalemlerini, bilet ücretleri, kombine bilet ücretleri, passolig ücretleri, yayın gelirleri, lig gelirleri, ticari gelirler, forma ve reklam gelirleri, iddaa gelirleri ve ödül dağıtım gelirleri oluşturmaktadır (www.aktifbank.com.tr).

Dünya futbol piyasası penceresinden bakıldığında büyük kulüplerin yıllık ciro rakamlarının 300 ila 600 Milyon Euro üzerinde olduğu bilinirken, Türkiye'deki futbol kulüplerinin yıllık ciro rakamı 1 Milyar Euro seviyesindedir. Bu rakamlar doğrultusunda Türkiye'nin, Avrupa futbol pastasının yaklaşık %6'sını meydan getirdiği görülmektedir. 2015 Ekim ayının oranlarında 1 Milyar Euro seviyesinin üzerine çıkan bu rakam, Şubat 2016 yılı ara transfer dönemiyle alt seviyelere gerilemeye başlamıştır.

TAVAK Vakfı'nın 2013 yılı içerisinde yapmış olduğu araştırmada Türkiye'de futbol ekonomik hacminin 2016 yıllarında 1 milyar dolar seviyesine ulaşacağı yönünde tespitlerde bulunulmuştur. Bu rakam beklenenden daha da büyük bir seviyeye ulaşırken ve sadece Süper Toto Süper Lig takımlarının piyasa değeri 2015 Ekim ayı itibarıyla 1,04 Milyar Euro seviyelerine yükselmiştir. Fakat piyasalardaki dengesizlik ve dalgalanmalar sebebi ile Şubat 2016 tarihi itibarıyla bu rakamlar 961,9 Milyon Euro seviyesine kadar geriledi. 2018 Temmuz ayında ise bu rakam 543 milyon Euro seviyesindedir. Bu yıllar ışığında 2021 yılında Süper Lig mevcut piyasa değerinin ise 887.63 Milyon Euro olduğu bilinirken bu değeri oluşturan ilk 3 kulüp ise; 1. sırada 3.83 Milyon Euro piyasa değeri ile Beşiktaş, 2. sırada 2.63 Milyon Euro'luk değeri ile Fenerbahçe ve 3. sırada 3.13 Milyon Euro'luk değeri ile Galatasaray'dır (www.tavakvakfi.org).

2.3. Fair Play

Fair play önemli bir olgudur. Fair play oyunun kurallarına riayet edilmesinin ötesinde, evrensel bir ahlaki işaret eder. Sporun içerisinde bulunan her bireyin adil olması, saygı ve hoşgörü çerçevesinde davranması, kendisine avantaj sağlayan ya da sağlayacak durumlardan kaçınması ve tüm bunları özümsemesi gerekmektedir (Kale ve Dumangöz, 2021).

Modern spor, eşitlik ve rekabeti vurgulayan, modernitenin kültürel bir ürünü olarak Büyük Britanya'da ortaya çıkan fair play, 19. yüzyıl üst ve orta üst sınıf İngilizleri tarafından yaratılan yeni spor ahlakının ahlaki inancını simgeleyen bir süreç olarak ortaya çıkmıştır. Fair play kavramının modern sporlar içerisinde, pedagojik bir yenilik olduğu ve Spencer'in "en uygun olanın hayatta kalmasının ideolojinin bir parçası olduğu Eton ve Rugby gibi seçkin devlet okullarında şekillenmiştir. Burada sunulan tez, yavaş yavaş standartlaştırılan ve kodlanan bu zorlu oyunlarda adil oyunun sadece hayatta kalmak için savunulduğudur.

Fair play özünde üç anlam taşımaktadır; bunlardan ilki iyi bir oyun, ikincisi iyi bir oyun için sporcunun duygusal ve davranışsal durumu, üçüncüsü ise, yine iyi bir oyun için tüm katılımcıların davranışsal ve tutumsal durumlarıdır (Kale ve Dumangöz, 2021).

Fair play teorik bir kavram olmanın dışında kendini davranışta gösteren bir tutum olarak algılanmaktadır. Fair Play ruhunda bulunan adil oyun ruhuyla hareket ettiğimizde, barışçıl ve daha saygın bir ortam inşa etmeye katkıda bulunuruz. Adalet ve güvenilirlik olmadan toplumumuzun kurulu düzeni risk altında olacağından, belirlenen kurallara göre hareket edilmez ise oyunun ruhu bozulur ve bozulan oyun ruhunu tamir etmek zorlaşır. Oyun ruhunu bozmaktansa adil oyun kurallarına göre hareket edilmesi gerekmektedir (www.fairplayinternational.org).

Uluslararası Fair Komisyonu ise fair playin sahip olduğu değerleri, adil rekabet, sevgi ve saygı, dostluk ve hoşgörü, sorumluluk, eşitlik, dopingsiz spor, bütünlük, dayanışma, mükemmellik ve sevinç olarak sıralamıştır. Burada hatırlanması gereken en önemli şey her türlü sportif mücadelede centilmence davranmak olmalıdır (Kale ve Dumangöz, 2021).

Hem sporda hem de yaşamda başarılı katılım, tanıtım ve gelişimin önemli ve merkezi bir parçası olan fair play kavramı, insanlara hoşgörü ve başkalarına saygı duymayı öğreten bir süreçtir. Topluma entegre olmalarını ve ekip çalışması duygusu yaratmalarını sağlayan ve bunun yanı sıra sporda adil oyun, umut, gurur ve kimlik verme yeteneğine sahip olan ve milletlerin, siyasetin, dinlerin ve kültürlerin sıklıkla ayrıldığı yerlerde birleştirici güce sahip olan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Adil oyun ruhundaki iş birliği,

hayatın her alanında saf oyun adamlığından bile daha büyük sonuçlar sağlar. Özet olarak fair play kavramı yaşam kalitesini ve insan refahını iyileştirmenin bir aracı olarak günümüz toplumunda bir katalizör rolü olan kilit bir rol oynamaktadır (www.fairplayinternational.org).

2.4. Finansal Fair Play

Avrupa kulüp futbolunda ciddi ve kötüleşen mali koşullarla karşı karşıya kalan UEFA İcra Komitesi, Eylül 2009'da oyunun iyiliği için bir finansal fair play düzenlemesini oybirliğiyle onaylamış ve yürürlüğe koymuştur. Tüm futbol ailesi tarafından geliştirilen ve desteklenen konsept, en kötü aşırılıklarından bazılarını kısıtlamak için geniş eylemler bütünüdür. İlk olarak Haziran 2010' da uygulamaya konan finansal fair play'i temsil eden düzenlemeler, temel ilke ve hedefler değişiklik potasına girmese de çevredeki değişiklikleri yansıtacak şekilde periyodik olarak belirli zaman aralıkları ile güncellenmektedir

Finansal fair play penceresinde bu düzenlemenin kurallar bütünü şu maddeler ışığında sıralayabiliriz;

Kulüplerin ekonomik ve mali kapasitelerini geliştirmek, şeffaflıklarını ve güvenilirliklerini artırmak,

Alacaklıların korunmasına gereken önemi vermek ve kulüplerin çalışanları, sosyal/vergi kurumları ve diğer kulüplere karşı yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesini sağlamak,

Kulüp futbol finansmanına daha fazla disiplin ve rasyonellik getirmek,

Kulüpleri kendi gelirlerine göre faaliyet göstermeye teşvik etmek,

Futbolun uzun vadeli yararına olacak harcamaları teşvik etmek,

Avrupa kulüp futbolunun uzun vadeli canlılığını ve sürdürülebilirliğini korumak (www.uefa.com)

UEFA futbol kulüplerinin finansal özgürlüğünün garanti altına alması amacıyla, UEFA'ya üye olan 54 federasyon ile birlikte 2011 yılında mali fair play düzenlemesini resmi olarak yürürlüğe koymuştur. UEFA'nın finansal fair playi düzenlemesini yapmasındaki en temel amaç; yıllık ve dönemsel olarak kulüplerin gelir kalemlerinden fazla borç yapmaması, sonuçlanan transferler sonucunda diğer kulüplere olan vadesi geçmiş borçlarının bulunmaması ve kulüplerin geleceğine yönelik yapacakları yatırımlarda finansal durumlarının yeterli olmasını sağlamaktır.

UEFA 2013-2014 sezonunda mali fair play düzenlemesini yürürlüğü koymak istemiş fakat çeşitli temel etik kurullardan dolayı uygulama kısmına geçememiştir. Bunun üzerine, UEFA etik kurul ve ilkeler düzenlendikten sonra bu düzenlemeyi ve sistemi 2014-2015 sezonunda uygulamaya koymuştur. Sistemin uygulamaya geçilmesinden sonra, Avrupa ve İngiltere Liglerinde yer alan futbol takımları sisteme hızlı bir biçimde adapte olmuş ve finansal durumlarında iyiye doğru gitme gözükmiştir. Fakat, Türkiye Süper Liginde yer alan takımlar bu düzene adapte olamamak ile birlikte çeşitli zorluklar çekerek finansal yapıları zarara uğramış ve borçlanmalar yaşamışlardır (Akalin, 2018).

2.5. Finansal Fair Play'in Olumlu Etkileri

UEFA'nın Avrupa futbolunun finansal kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılması ve etkin bir rotasyonda devam etmesi adına düzenlediği finansal fair play uygulaması tüm Avrupa futbol kulüplerinin kısa sürede adapte olduğu bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulama neticesinde kulüpler kendi finansal kaynaklarını etkili ve verimli bir şekilde ayrıca en önemlisi borçlanmadan yapılandırmaya başlamıştır. Bu doğrultuda finansal fair playin kulüpler açısından olumlu yönlerini maddeler halinde sıralayacak olduğumuzda fair play düzenlemesi;

- ✓ Avrupa futbol kulüplerinde finansal açıdan sürdürülebilir bir denge sağlar.
- ✓ Mali borçlanmanın önüne geçer ve doğal olarak borçlanmadan kaynaklanan adli dosya masrafları ve tazminat ödemelerinin önüne geçer.
- ✓ Sporcular açısından garantörlük rolü oynar ve futbolcuların kulüplerden alacakları kalmaz.
- ✓ UEFA tarafından oluşturulan Kulüp Mali Kontrol Birimi Sayesinde kulüplerin finansal açıdan savunulması sağlanır.
- ✓ Finansal fair play çerçevesinde kulüp futbolunun finansmanına daha fazla disiplin ve rasyonellik getirilir.
- ✓ Finansal fair play maaşlar ve transfer ücretleri üzerindeki baskıyı azaltır.

- ✓ Finansal fair play kulüplerin üzerinde bulunan enflasyonist etkiyi sınırlar.
- ✓ Finansal fair play kulüpleri kazandıklarından fazlasını harcamamaya teşvik eder.
- ✓ Ayrıca finansal fair play kulüplerin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmelerini sağlar.
- ✓ Avrupa kulüp oyununun uzun süreli canlılığını korur (www.uefa.com).

2.6. Finansal Fair Play'in Olumsuz Etkileri

Temel amacı Avrupa futbolunun finansal yapısının düzenlenmesi olan finansal fair play düzenlemesi genel çerçevede etkili sonuçlar doğururken, detaylı bir şekilde kulüplerin varlık ve finansal raporları incelendiğinde olumsuz yönlerinin de olduğu ortaya çıkmaktadır. Finansal fair play düzenlemesi içerisinde olumlu yönlerin kulüplerin avantajlarına hizmet ettiği görülürken bu avantajlar alt liglerde mücadele eden ve ekonomik dengesi olmayan takımlara dezavantajlar oluşturmaktadır. Bu dezavantajları maddeler halinde sıralayacak olduğumuzda finansal fair play düzenlemesi;

- ✓ Finansal sistemi dengeli olmayan kulüplerde başa baş etkisi hesaplamasında artan diğer gider kalemlerinin ortaya çıkması ile kulüplerin ekonomik olarak açık vermelerine sebep olmuştur.
- ✓ Kulüp gelirleri istikrarlı bir şekilde artmasına rağmen başa baş açıklarının verilmesi kulüplerini karlılık düzeylerini olumsuz etkilemiştir.
- ✓ Kulüplerin finansal baskıya maruz kalmasına sebebiyet verirken kulüplerin kendi finansal raporlarını bağımlı bir şekilde üretmesine sebebiyet vermiştir.
- ✓ Kulüplerin negatif öz-sermayeye uyum sağlamamalarına sebep olmuştur (Şaban ve Demirci, 2016).
- ✓ Olumlu sonuçların olduğu kadar olumsuz etkilerin de varlık gösterdiği finansal fair play düzenlemesi Avrupa futbolu için dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Avrupa arenasında bilinen ve finansal sistemi etkili işleyen takımlar için olumlu sonuçlar doğuran bu düzenleme ne yazık ki finansman konusunda zorluklarla mücadele eden ve kulüp maaşlarını karşılamakta zorluk çeken kulüpler için olumsuz sonuçlar doğurmuştur. En etkili olumsuz sonuçlardan bahsedecek olduğumuzda ise; yüksek gelir kalemine sahip olan UEFA'ni düzenlediği organizasyonlardan men edilme ve sportif açıdan bakıldığında borçlanma sebebi ile etkili bir kadro kuramamak sayılabilir (Şaban ve Demirci,2016).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal fair play çerçevesinde Türk futbol takımlarını değerlendirdiğimiz bu çalışmada incelenen bilimsel kaynaklar ve çeşitli platformlarda yayınlanan makale ve köşe yazıları dikkate alınmıştır. Ayrıca bilimsel kaynaklara ek olarak kulüplerin resmî açıklamaları ve UEFA tarafından yayınlanan düzenlemeler de dikkate alınmıştır. İncelenen bu kaynaklar ışığında UEFA Finansal fair play düzenlemesi birçok futbol kulübünün finans konusunda etkinliğini arttırmayı amaçladığı ve bu etkinliğe ulaştığı görülmektedir. UEFA tarafından yapılan açıklamalar dikkate alındığında; finansal fair play düzenlemesi ile düzenlemenin yürürlüğe girdiği sene olan 2012 yılında transfer aktivitesinde gözle görülür ve potansiyel olarak önemli bir yavaşlama olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonucu rakamsal anlamda destekleyecek olduğumuzda transfer harcamaları düzenlemenin yürürlüğe girdiği sene 613 milyon Euro'luk rekordun %36'lık bir düşüşle 393 milyon Euro'ya düşmüştür (www.uefa.com). Bu rakamlar ve açıklama ışığında ortaya çıkan genel sonuç kulüplerin transfer harcamalarında bir düzen oluştuğu ve her geçen yıl bu düzenleme ile birlikte transfer harcamalarının finansal düzene göre tasarlandığı görülmektedir (Renson,2009).

Çalışmamızda ulaşılan bir diğer ve çalışmamızın temel amacını gösteren sonuç; Türkiye futbol kulüplerinin finansal fair play düzenlemesine uyum sağlayamadıklarıdır. Bunun altında yatan en temel sebebin var olan ekonomik kaynaktan daha fazla ekonomik kaynak harcanması yani borçlanmaya girilerek transfer ve maaş ödemelerinin yapılmasıdır. Finansal fair play düzenlemesinin en önemli ölçüm aracı olan başa baş açıklarının ölçümü Türkiye'deki futbol kulüplerinin yüksek başa baş açıklarının olduğu ve bu açıkların sportif ve ekonomik açıdan yüksek seviyeli zararlara yol açtığı gözlemlenmektedir (Akalin, 2018).

Ulaşılan bir diğer sonuç ise kulüplerin öz-sermayelerinin negatif durumda olduğu ve bu negatifliğin sonucu ise kulübü yüksek zararlara sokan plansız bilançolardır. Bu sonucun altyapısını ise gelirlerden fazla giderlerin olması ve bu doğrultuda borçlanmaların ortaya çıkması oluşturmaktadır.

Ayrıca, finansal play düzenlemeye Türkiye Süper Lig takımlarının uyum sağlayamadığı görülmektedir. Bunun sebeplerinden biri, yüksek bonservis bedelleri ile transfer edilen futbolcuların sözleşmelerinin sona

erdiğinde satış bedellerinin düşük olması ve bu düşük rakamları bir türlü yükseltmemesidir. Bu uyumun sağlanamamasındaki bir diğer neden yüksek profilde yer alan sporcuların Avrupa'daki futbolculara nazaran daha yüksek maaşlar almasıdır (Şaban ve Demirci, 2016).

Türkiye Süper Liginde yer alan futbol takımlarının başa baş açıklarının düzenlemenin kabul edilmesinden bu yana yüksek seviyelerde çıkması, elde edilen bir diğer sonuçtur. Başa baş açıklarının yüksek seviyelerde olması takımların UEFA organizasyonlarından men edilme ve para cezası ile cezalandırılmaya sebebiyet vermektedir. Doğal olarak men edilme ve para cezaları kulüplerin belini bükerken finans açısından kulüpleri geriye götürmektedir. Bu sonucu örnek ile destekleyecek olduğumuzda ise; 2014/2015 sezonunda gelir kalemlerini artırmayı başaran Galatasaray buna rağmen yaklaşık 3,8 milyon Euro başa baş açığı vermiştir. 2014/2015 sezonunda başa baş açığını büyük oranda azaltan Galatasaray üç yıllık toplamda 48,6 milyon Euro civarında başa baş açığı vermiştir. UEFA'ya verdiği taahhütleri yerine getiremeyen Galatasaray, Şubat 2016'da UEFA müsabakalarından men edilmiştir (Şaban ve Demirci, 2016).

Çalışmamızın sonuçlarından yola çıkarak Süper Ligde Mücadele eden kulüplerin finansal düzenlemelerini dengeye oturtmak ve borçlanmalarını engellemeleri için kendi bünyelerinde hizmet üretmeleri önerilmektedir. Bunun yanı sıra yüksek profilli futbolcu transferleri yerine altyapıya önem verilip alt yapıdan yetişen futbolculara yatırım yapılmalıdır. Böylelikle yüksek bonservis bedellerinin sebep olduğu başa baş açıkları ve gelir gider dengesizliği önlenmiş olur ve kulüp maaşları zamanında ödenebilir. Bu şekilde bir planlama yapılması ile, kulüplerin hem men cezaları hem de mali cezalara maruz kalmadan finans yönünden zorluklar çekmeyeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akalin A. (2018) Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş Spor Kulüpleri ile Manchester United Spor Kulübünün Finansal Raporlarının Analizi ve Finansal Fair Play Açısından Değerlendirilmesi (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Donuk B. (2019), Tam Yol Yönetim, Ötüken Neşriyat, İstanbul

Kale, N. ve Dumangöz, P.D. (2021). Spor ve Felsefe. Ankara: Nobel Yayınevi

Lang, M. (2013), Economic effects of UEFA's Financial Fair Play regulations, Final report to UEFA.

Renson R. (2009), Fair play: Spor ve toplumdaki kökenleri ve anlamları. Kinesiyoloji Dergisi, 41(1):5-18

Şaban M. ve Demirci F. (2016), Finansal Fair Play ve Türkiye'deki Dört Büyük Futbol Kulübünün Uyum Düzeyinin İncelenmesi, Mali Çözüm, 25-49

Dijital Kaynaklar

<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=293> Erişim Tarihi: 06.09.2021

<https://www.aktifbank.com.tr/tr/Documents/FUTBOL-EKONOMISI-RAPORU%20.pdf> 07.09.2021, Saat: 14:45

<https://tavakvakfi.org/wp-content/uploads/2019/02/FFFutbol2018-converted.pdf>, Erişim Tarihi: 06.09.2021

<http://www.fairplayinternational.org/what-is-fair-play-> Erişim Tarihi: 06.09.2021

<https://www.uefa.com/insideuefa/protecting-the-game/financial-fair-play/> Erişim Tarihi: 06.08.2021